TEXNIKUM VA KASB-HUNAR TA'LIMI MUASSASALARIDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING SAMARALI STRATEGIYALARI

Boboyeva Fazila Fattullayevna, Abduvayitova Yulduz Absamatovna
Buxoro viloyati Jondor tuman 1-son texnikumi ingliz tili fani o'qituvchilari

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnikum va kasb-hunar ta'limi muassasalarida ingliz tilini o'qitishning samarali strategiyalari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari yoritiladi. Bugungi globallashuv sharoitida ingliz tilini bilish bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish va xorijiy axborot manbalaridan samarali foydalanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, kasbiy ta'lim tizimida ingliz tilini umumiy muloqot vositasi sifatida o'rgatish bilan bir qatorda, uni muayyan kasb va mutaxassislikka yo'naltirilgan holda o'qitish zarurati ortib bormoqda. Maqolada kommunikativ yondashuv, kasbiy maqsadlarga yo'naltirilgan ingliz tili ta'limi, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, hamkorlikda o'rganish va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini kasbiy vaziyatlar bilan uyg'unlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Ingliz tilini o'qitishda individual ehtiyojlarni hisobga olish, amaliy topshiriqlarni tashkil etish, interfaol mashg'ulotlarni qo'llash va o'quv natijalarini muntazam baholashning ahamiyati asoslanadi. Maqolada taklif etilgan yondashuvlar texnikum va kasb-hunar ta'limi muassasalarida ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning kasbiy muloqot kompetensiyasini shakllantirish hamda ularni zamonaviy mehnat bozori talablariga tayyorlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, strategiya, metodika, kompetensiya, kommunikatsiya, innovatsiya, texnologiya, motivatsiya, interfaollik, integratsiya, baholash, kasbiylik

KIRISH

Zamonaviy globallashuv jarayonlari, xalqaro iqtisodiy aloqalarning kengayishi, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi hamda mehnat bozorida raqobatning kuchayishi xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan ehtiyojni sezilarli darajada oshirmoqda. Bugungi kunda ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki ilmiy-texnik axborotlarni o‘zlashtirish, zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalaridan foydalanish, xorijiy hamkorlar bilan professional munosabatlarni yo‘lga qo‘yish va kasbiy malakani muntazam takomillashtirishning muhim omili hisoblanadi. Ayniqsa, texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarida tahsil olayotgan yoshlarning ingliz tilini puxta egallashi ularning kelajakdagi kasbiy faoliyati, ishga joylashish imkoniyatlari va xalqaro mehnat bozorida munosib o‘rin egallashida katta ahamiyatga ega.

Texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarining asosiy vazifalaridan biri mehnat bozori talablariga javob beradigan, zamonaviy bilim va amaliy ko‘nikmalarga ega, mustaqil fikrlaydigan hamda o‘z kasbiy faoliyatida samarali muloqot qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat. Bunday mutaxassislar faqat o‘z yo‘nalishi bo‘yicha nazariy bilimlarni egallashi bilan cheklanib qolmasdan, kasbiy muammolarni hal qilish, texnik hujjatlarni tushunish, zamonaviy uskunalardan foydalanish bo‘yicha ko‘rsatmalarni o‘qish va xalqaro tajribani o‘rganish qobiliyatiga ham ega bo‘lishi lozim. Ushbu jarayonda ingliz tili ta’limi alohida o‘rin tutadi. Chunki ko‘plab texnik qo‘llanmalar, dasturiy ta’minotlar, ilmiy-texnik materiallar, ishlab chiqarish standartlari va kasbiy rivojlanishga oid elektron manbalar ingliz tilida taqdim etiladi.

An’anaviy ingliz tili ta’limida grammatik qoidalarni yodlash, alohida so‘zlarni o‘zlashtirish va matnlarni tarjima qilishga katta e’tibor qaratilgan. Mazkur faoliyatlar til o‘rganishning muhim tarkibiy qismlari bo‘lsa-da, ular o‘quvchilarning real kasbiy vaziyatlarda ingliz tilidan mustaqil va samarali foydalanishi uchun har doim ham yetarli bo‘lavermaydi. Masalan, texnik yo‘nalishda tahsil olayotgan o‘quvchi grammatik qoidalarni yaxshi bilishi mumkin, biroq xorijiy mutaxassis bilan kasbiy masala yuzasidan suhbatlashish, uskunaning ishlash tartibini

tushuntirish yoki texnik nosozlik haqida ma'lumot berishda qiyinchilikka duch kelishi ehtimoldan xoli emas. Shu sababli ingliz tilini o'qitish jarayonini amaliy faoliyat bilan bog'lash, o'quvchilarda til bilimlarini real vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish bugungi pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Mazkur ehtiyoj ingliz tilini kasbiy maqsadlarga yo'naltirilgan holda o'qitish, ya'ni *English for Specific Purposes* (ESP) yondashuvining ahamiyatini oshiradi. Ushbu yondashuvda ta'lim mazmuni o'quvchilarning kelajakdagi kasbi, mutaxassisligi, ehtiyojlari va faoliyat yo'nalishiga muvofiq belgilanadi. Masalan, axborot texnologiyalari yo'nalishidagi o'quvchilar dasturlash, kompyuter tizimlari va texnik yordam ko'rsatishga oid terminlarni o'rgansalar, avtomobilsozlik yo'nalishidagi o'quvchilar transport vositalarining tuzilishi, texnik xizmat ko'rsatish va xavfsizlik qoidalariga oid inglizcha atamalarni o'zlashtirishlari mumkin. Turizm va mehmonxona xo'jaligi yo'nalishida esa mijozlarni kutib olish, xizmatlarni tavsiflash, bron qilish va shikoyatlarga javob berish kabi muloqot vaziyatlariga ustuvor ahamiyat beriladi.

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili ta'limining samaradorligi, avvalo, o'quvchilarning mavjud til bilimlari va kasbiy ehtiyojlarini to'g'ri aniqlashga bog'liq. Ta'lim jarayonini rejalashtirishda o'quvchilarning tilni bilish darajasi, mutaxassislik xususiyatlari, kelajakdagi mehnat faoliyati hamda kasbiy muloqotda uchrashi mumkin bo'lgan vaziyatlar hisobga olinishi kerak. Bunda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va o'quvchilarning mustaqil o'rganishini qo'llab-quvvatlovchi pedagog sifatida faoliyat olib boradi. O'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish, o'quv materiallarini kasbiy ehtiyojlarga moslashtirish va topshiriqlarni murakkablik darajasiga ko'ra bosqichma-bosqich tashkil etish ta'lim natijalarini yaxshilashga yordam beradi.

Texnikum va kasb-hunar ta'limi muassasalarida ingliz tilini o'qitishning samarali strategiyalaridan biri kommunikativ yondashuvdir. Ushbu yondashuv tilni

faqat nazariy bilimlar majmui sifatida emas, balki muloqot qilish vositasi sifatida o‘zlashtirishni nazarda tutadi. Kommunikativ ta’lim jarayonida o‘quvchilar savol berish, fikr bildirish, suhbatni davom ettirish, ma’lumot almashish va muammoli vaziyatlarda yechim taklif qilish kabi faoliyatlarni bajaradilar. Darslarda juftlikda ishlash, kichik guruhlarda muhokama o‘tkazish, rolli o‘yinlar va kasbiy dialoglardan foydalanish o‘quvchilarning tilni amaliy qo‘llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, texnik xizmat ko‘rsatish yo‘nalishidagi o‘quvchilar mijoz va mutaxassis o‘rtasidagi suhbatni sahnalashtirish orqali kasbiy terminologiya, savol tuzish va muammoni tushuntirish ko‘nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Samarali ta’limni tashkil etishda loyiha asosida o‘qitish strategiyasi ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu strategiya o‘quvchilarning muayyan amaliy vazifani bajarish jarayonida ingliz tilidan foydalanishini ta’minlaydi. Masalan, o‘quvchilar o‘z mutaxassisliklari bo‘yicha ingliz tilida taqdimot tayyorlashlari, texnik qurilmaning ishlash tamoyilini tushuntirishlari, kasbiy mavzuda yo‘riqnoma tuzishlari yoki kichik loyiha natijalarini guruh oldida himoya qilishlari mumkin. Bunday topshiriqlar til ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan birga, axborot izlash, tahlil qilish, ijodiy fikrlash, jamoada ishlash va vaqtni boshqarish kompetensiyalarini ham shakllantiradi. Shu bilan birga, loyiha natijasini taqdim etish o‘quvchilarning o‘z fikrini ingliz tilida izchil bayon etishiga va nutqiy ishonchini mustahkamlashiga xizmat qiladi.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalardan foydalanish ham ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Elektron lug‘atlar, ta’lim platformalari, videodarslar, interaktiv mashqlar, audio materiallar va sun’iy intellektga asoslangan vositalar o‘quvchilarning til o‘rganish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bunday vositalar orqali o‘quvchilar talaffuzni mashq qilishlari, kasbiy matnlarni o‘qishlari, tinglab tushunish topshiriqlarini bajarishlari va o‘z bilimlarini mustaqil tekshirishlari mumkin. Raqamli resurslarning yana bir afzalligi shundaki, ular o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos materiallarni tanlash va o‘rganish sur’atini muayyan darajada mustaqil belgilash imkonini beradi. Biroq texnologiyalardan foydalanish aniq pedagogik maqsadga asoslanishi,

o‘qituvchining metodik rahbarligi bilan uyg‘unlashishi va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlashi lozim. Ingliz tilini samarali o‘qitishda o‘quvchilarning motivatsiyasini shakllantirish ham alohida ahamiyat kasb etadi. O‘quvchilar o‘rganayotgan til bilimlarining kelajakdagi kasbi uchun qanday foyda berishini anglaganlarida, ta’lim jarayonida faolroq ishtirok etishlari mumkin. Shu sababli dars mazmunini real hayotiy va kasbiy vaziyatlar bilan bog‘lash, amaliy topshiriqlarni ko‘paytirish, o‘quvchilarning yutuqlarini e’tirof etish va o‘zlashtirishdagi qiyinchiliklarni o‘z vaqtida aniqlash zarur. Shuningdek, xatolarni faqat kamchilik sifatida emas, balki o‘rganish jarayonining tabiiy qismi sifatida qabul qilishga yo‘naltirilgan ijobiy pedagogik muhitni yaratish o‘quvchilarning erkin muloqot qilishiga yordam beradi. Ta’lim samaradorligini ta’minlashda baholash tizimining o‘rni ham muhimdir. O‘quvchilarning bilimini faqat grammatik testlar yoki yozma nazorat ishlari orqali baholash ularning kasbiy muloqot kompetensiyasini to‘liq namoyon etmasligi mumkin. Shu bois baholash jarayonida og‘zaki taqdimotlar, kasbiy dialoglar, amaliy loyihalar, matn bilan ishlash va muammoli vaziyatlarga javob berish kabi topshiriqlardan ham foydalanish maqsadga muvofiq. Formativ baholash orqali o‘qituvchi o‘quvchilarning rivojlanishini muntazam kuzatib borishi, ularga aniq tavsiyalar berishi va keyingi ta’lim faoliyatini mavjud ehtiyojlarga moslashtirishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning o‘z bilimlarini tahlil qilish, xatolarini anglash va mustaqil rivojlanish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Shu bilan birga, kasbiy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishda ayrim muammolar ham uchrashi mumkin. Jumladan, o‘quvchilarning til bilish darajasi o‘rtasidagi farqlar, kasbiy yo‘nalishlarga mos o‘quv materiallarining yetarli emasligi, dars vaqtining cheklanganligi va ayrim pedagoglarning raqamli vositalardan foydalanish bo‘yicha qo‘shimcha tayyorgarlikka ehtiyoji ta’lim jarayoniga ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o‘quv materiallarini kasbiy ehtiyojlarga moslashtirish, o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish, fanlararo hamkorlikni kuchaytirish va zamonaviy ta’lim resurslaridan maqsadli foydalanish zarur. Ayniqsa, ingliz tili o‘qituvchilari

bilan maxsus fan o‘qituvchilari o‘rtasidagi hamkorlik o‘quv materiallarining mazmunan aniq va kasbiy jihatdan foydali bo‘lishiga yordam beradi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarida ingliz tilini o‘qitish jarayonini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, kasbiy yo‘naltirilgan pedagogik strategiyalarni aniqlash va ularni amaliy ta’lim bilan uyg‘unlashtirish zarurati bilan belgilanadi. Maqolaning asosiy maqsadi ingliz tilini o‘qitishda qo‘llaniladigan samarali strategiyalarni tahlil qilish, ularning pedagogik imkoniyatlarini yoritish hamda o‘quvchilarning kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi yondashuvlarni asoslashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun kasbiy maqsadlarga yo‘naltirilgan ta’lim, kommunikativ metodlar, loyiha asosida o‘qitish, raqamli texnologiyalar, motivatsiya va baholash usullarining ahamiyati ko‘rib chiqiladi.

Umuman olganda, texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarida ingliz tilini samarali o‘qitish an’anaviy va zamonaviy metodlarni oqilona uyg‘unlashtirishni, ta’lim mazmunini kasbiy ehtiyojlarga moslashtirishni hamda o‘quvchilarni faol o‘quv jarayoniga jalb etishni talab qiladi. Ta’lim jarayonida kommunikativ faoliyat, amaliy topshiriqlar, raqamli resurslar va muntazam qayta aloqa tizimidan foydalanish orqali o‘quvchilarning til kompetensiyasini izchil rivojlantirish mumkin. Natijada ingliz tili ta’limi faqat til bilimlarini o‘zlashtirish bilan cheklanmay, bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligi, mustaqil ta’lim olish qobiliyati va zamonaviy mehnat bozoriga moslashuvchanligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

1. Texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarida ingliz tilini o‘qitishning nazariy va metodologik asoslari

Zamonaviy kasbiy ta’lim tizimida ingliz tilini o‘qitish jarayoni o‘quvchilarga grammatik bilimlarni berish yoki lug‘at boyligini oshirish bilangina cheklanmaydi. Ushbu jarayon bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy faoliyatida xorijiy tildan samarali foydalanish, xalqaro axborot manbalarini tushunish, kasbiy muloqot olib borish va

o‘z bilimlarini mustaqil ravishda takomillashtirish kompetensiyalarini shakllantirishga yo‘naltirilishi lozim. Shu sababli ingliz tilini o‘qitishda ta’lim mazmuni, metodlar, o‘quv materiallari va baholash vositalarini o‘quvchilarning kasbiy ehtiyojlariga moslashtirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Kasbiy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishning metodologik asoslarini kommunikativ yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, faoliyatga asoslangan o‘qitish va kasbiy maqsadlarga yo‘naltirilgan til ta’limi tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar o‘zaro uyg‘unlashganda o‘quvchilarning til bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatlari kengayadi.

Kommunikativ yondashuvning asosiy maqsadi o‘quvchilarda ingliz tilida muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishdan iborat. Bunda til qoidalarini bilish muhim bo‘lsa-da, ulardan real muloqot jarayonida to‘g‘ri foydalanish ustuvor ahamiyat kasb etadi. Masalan, avtomobilsozlik yo‘nalishida tahsil olayotgan o‘quvchi transport vositasidagi nosozlikni tushuntirish, texnik xizmat ko‘rsatish tartibini bayon qilish va mijoz savollariga javob berish ko‘nikmalarini egallashi kerak. Axborot texnologiyalari yo‘nalishida esa dasturiy ta’minot, kompyuter qurilmalari va texnik muammolarni bartaraf etishga oid suhbatlarni olib borish muhim hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv o‘quvchilarning o‘zlashtirgan bilimlarini muayyan vazifalarni bajarishda qo‘llashiga asoslanadi. Ushbu yondashuvda ta’lim natijasi faqat grammatik qoidalarni bilish bilan emas, balki kasbiy matnni tushunish, texnik ko‘rsatmalarni izohlash, taqdimot tayyorlash, savollarga javob berish va kasbiy yozishmalarni amalga oshirish kabi amaliy ko‘nikmalar orqali ham belgilanadi. Natijada ingliz tili ta’limi o‘quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bevosita bog‘lanadi.

Kasbiy maqsadlarga yo‘naltirilgan ingliz tili ta’limi xalqaro metodik adabiyotlarda *English for Specific Purposes* (ESP) tushunchasi bilan ifodalanadi. ESP yondashuvi o‘quvchilarning muayyan kasb yoki mutaxassislik doirasidagi til ehtiyojlarini aniqlash, tegishli terminologiyani tanlash va kasbiy vaziyatlarga mos topshiriqlar ishlab chiqishni nazarda tutadi. Bunda o‘quv materiallari umumiy

mavzular bilan bir qatorda muayyan soha uchun zarur bo‘lgan matnlar, dialoglar, yo‘riqnomalar va amaliy vazifalarni ham qamrab oladi. Mazkur yondashuvni amalga oshirishda dastlab o‘quvchilarning mavjud til darajasi va kasbiy ehtiyojlarini aniqlash, keyin esa ularga mos o‘quv maqsadlarini belgilash maqsadga muvofiq. Masalan, mehmonxona xo‘jaligi yo‘nalishida o‘quvchilar mehmonlarni kutib olish, xona band qilish va xizmatlar haqida ma’lumot berishga oid nutqiy faoliyatni o‘zlashtirishi mumkin. Elektr texnikasi yo‘nalishida esa elektr jihozlarining qismlari, xavfsizlik qoidalari va ishlash ko‘rsatmalariga oid inglizcha terminlarni tushunish muhimdir.

2. Kommunikativ yondashuv va interfaol metodlardan foydalanish

Texnikumlarda ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirish uchun o‘quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchilariga aylantirish zarur. Buning uchun kommunikativ mashqlar, juftlikda ishlash, kichik guruhlardagi faoliyat, rolli o‘yinlar, munozaralar va muammoli vaziyatlarni hal qilish kabi metodlardan foydalanish mumkin. Rolli o‘yinlar o‘quvchilarning kasbiy muloqot ko‘nikmalarini shakllantirishda ayniqsa samaralidir. Masalan, o‘qituvchi o‘quvchilarga texnik xizmat ko‘rsatish markazi bilan bog‘liq vaziyatni taklif qiladi. Bir o‘quvchi mijoz, ikkinchisi esa texnik mutaxassis rolini bajaradi. Mijoz qurilmadagi muammoni tushuntiradi, mutaxassis esa qo‘shimcha savollar beradi, muammoning sababini aniqlashga harakat qiladi va tavsiyalar beradi. Ushbu mashq davomida o‘quvchilar kasbiy terminologiya, savol tuzish, tinglab tushunish va og‘zaki javob berish ko‘nikmalarini birgalikda rivojlantiradilar. Juftlikda ishlash ham o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi. Bunda har bir o‘quvchi ma’lum vazifani bajarishi, sherigi bilan fikr almashishi va topshiriq natijasini taqdim etishi mumkin. Kichik guruhlarda ishlash esa jamoaviy qaror qabul qilish, o‘z fikrini asoslash va boshqalarning fikrlarini tinglash ko‘nikmalarini shakllantiradi. O‘qituvchi guruhlar faoliyatini kuzatib, zarur hollarda til birliklari, talaffuz yoki grammatik tuzilmalarga oid yordam ko‘rsatadi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim turi muammoli ta'limdir. Ushbu metodda o‘quvchilarga tayyor javob berish o‘rniga, ingliz tilidan foydalanib hal qilinishi kerak bo‘lgan muammo taklif etiladi. Masalan, o‘quvchilarga ishlab chiqarish uskunasining ishlashida yuzaga kelgan muammo haqida qisqa tavsif berilib, ehtimoliy sabablar va yechimlarni ingliz tilida muhokama qilish topshiriladi. Bunda til o‘rganish bilan bir qatorda tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal etish qobiliyatlari ham rivojlanadi. Kommunikativ metodlarni qo‘llashda o‘quvchilarning til darajasi hisobga olinishi zarur. Boshlang‘ich darajadagi o‘quvchilarga tayyor iboralar, so‘zlar ro‘yxati va qisqa dialoglar berish mumkin. Til bilimlari rivojlangan o‘quvchilarga esa erkin suhbat, kasbiy mavzudagi taqdimot va murakkab vaziyatlarni muhokama qilish topshiriqlari taklif etiladi. Bunday tabaqalashtirilgan yondashuv o‘quvchilarning o‘z imkoniyatlariga mos ravishda rivojlanishiga yordam beradi.

3. Kasbiy maqsadlarga yo‘naltirilgan o‘quv materiallarini ishlab chiqish

Kasbiy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘quv materiallarining mazmuni va amaliy ahamiyatiga bog‘liq. Umumiy ingliz tili darsliklari tilning asosiy jihatlarini o‘rgatishda foydali bo‘lsa-da, ayrim hollarda o‘quvchilarning muayyan kasbiy ehtiyojlarini to‘liq qamrab olmaydi. Shu sababli o‘quv materiallarini mutaxassislik xususiyatlariga moslashtirish muhimdir.

Birinchi navbatda, o‘quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida uchraydigan terminlar, iboralar va matn turlarini aniqlash kerak. Bunda texnik yo‘riqnomalar, uskunalarning tavsiflari, xavfsizlik qoidalari, elektron xatlar, hisobotlar va kasbiy suhbat namunalaridan foydalanish mumkin. Bunday materiallar o‘quvchilarga ingliz tilining real kasbiy muhitda qanday qo‘llanilishini tushunishga yordam beradi. Masalan, axborot texnologiyalari yo‘nalishida *software*, *hardware*, *network*, *database* va *troubleshooting* kabi atamalarni o‘rganish, ularni gaplarda qo‘llash va tegishli matnlarni tahlil qilish mumkin. Oshpazlik yo‘nalishida esa mahsulotlar, tayyorlash usullari, oshxona jihozlari va sanitariya talablariga oid inglizcha so‘zlar o‘rgatiladi. Turizm yo‘nalishida mijozlar bilan muloqot, sayohat

xizmatlari va yo‘nalishlarni tushuntirishga oid topshiriqlar samarali hisoblanadi. Kasbiy matnlar bilan ishlash jarayonida o‘quvchilarga faqat tarjima qilish topshirig‘ini berish bilan cheklanmaslik lozim. Ular matnning asosiy mazmunini aniqlash, muhim ma’lumotlarni ajratish, yangi terminlarni kontekstda tushunish va matn asosida savollarga javob berish kabi vazifalarni ham bajarishlari kerak. Bu yondashuv o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiradi va o‘quvchilarning mustaqil ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi. O‘quv materiallarini ishlab chiqishda ingliz tili o‘qituvchilari bilan maxsus fan o‘qituvchilarining hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Maxsus fan o‘qituvchilari kasbiy mazmunning aniqligini ta’minlasa, ingliz tili o‘qituvchilari materiallarning til darajasi va metodik jihatdan mosligini nazorat qiladi. Natijada o‘quvchilar uchun mazmunan tushunarli, kasbiy jihatdan foydali va til o‘rganish maqsadlariga mos topshiriqlar shakllantiriladi.

4. Loyiha asosida o‘qitish va amaliy topshiriqlarning ahamiyati

Loyiha asosida o‘qitish ingliz tilini kasbiy faoliyat bilan integratsiyalashning samarali usullaridan biridir. Ushbu metod o‘quvchilarning muayyan loyiha ustida mustaqil yoki jamoaviy ishlashi, zarur ma’lumotlarni izlab topishi, ularni tahlil qilishi va yakuniy natijani ingliz tilida taqdim etishiga asoslanadi. Loyiha faoliyati davomida til bilimlari amaliy vazifalarni bajarish vositasi sifatida qo‘llanadi.

Masalan, texnikum o‘quvchilariga o‘z mutaxassisligi bo‘yicha biror qurilma yoki texnologiyani ingliz tilida tanishtirish loyihasi berilishi mumkin. O‘quvchilar qurilmaning nomi, asosiy qismlari, vazifasi, ishlash tamoyili va xavfsizlik talablarini o‘rganib, taqdimot tayyorlaydilar. Bunda ular kasbiy lug‘atni o‘zlashtirish, axborotni saralash, yozma matn tuzish va og‘zaki nutqni tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Umuman olganda, texnikum va kasb-hunar ta’limi muassasalarida ingliz tilini o‘qitish samaradorligi bir nechta omillarning o‘zaro uyg‘unligiga bog‘liq. Bular kasbiy ehtiyojlarga mos o‘quv mazmuni, kommunikativ va interfaol metodlar, amaliy loyihalar, raqamli texnologiyalar, motivatsiyani qo‘llab-quvvatlash hamda shaffof baholash tizimidir. Mazkur strategiyalarni izchil qo‘llash o‘quvchilarning til

kompetensiyasini rivojlantirish bilan birga, ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlash imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, texnikum va kasb-hunar ta'limi muassasalarida ingliz tilini samarali o'qitish zamonaviy pedagogik yondashuvlar, kasbiy ehtiyojlarga mos o'quv materiallari va innovatsion texnologiyalardan oqilona foydalanishni talab etadi. Kommunikativ metodlar, loyiha asosida o'qitish, interfaol mashg'ulotlar va raqamli vositalar o'quvchilarning til ko'nikmalarini amaliy vaziyatlarda rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, individual yondashuv, motivatsiyani oshirish va muntazam baholash ta'lim natijalarini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tili mashg'ulotlarini o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bog'lash ularning professional muloqot kompetensiyasini shakllantiradi. Ingliz tili o'qituvchilari va maxsus fan pedagoglari hamkorligini kuchaytirish ham ta'lim samaradorligini oshiradi. Demak, mazkur strategiyalarni tizimli qo'llash bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash, mustaqil ta'lim olish qobiliyatini rivojlantirish va xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Hutchinson, T., Waters, A. *English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach.* Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

2. Dudley-Evans, T., St John, M. J. *Developments in English for Specific Purposes: A Multi-Disciplinary Approach.* Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

3. Richards, J. C., Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching.* 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

4. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching.* 5th ed. Harlow: Pearson Education, 2015.

5. Ellis, R. *The Study of Second Language Acquisition.* Oxford: Oxford University Press, 1994.

6. Beckett, G. H., Slater, T. *Global Perspectives on Project-Based Language Learning, Teaching, and Assessment: Key Approaches, Technology Tools, and Frameworks.* Routledge, 2020.

7. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume.* Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020.https://www.coe.int/lang-cefr